

Правовий бюлетень DRC щодо аспектів евакуації цивільного населення в Україні: Випуск 121 | Січень 2026

Зміст

Вступ	1
Статистичні дані	1
Правове регулювання	3
Організація та проведення евакуації: суб'єкти та механізми реагування.....	5
Особливості евакуації дітей	20
Участь гуманітарних організацій у проведенні евакуації.....	25
Висновки.....	27

Вступ

В умовах триваючого конфлікту в Україні, евакуація цивільного населення стало одним із найскладніших та ключових заходів, покликаних захистити життя та здоров'я людей, які проживають на прифронтових територіях або в районах активних бойових дій. Унаслідок наближення або ведення бойових дій на таких територіях руйнується цивільна інфраструктура, втрачаються базові умови для безпечного життя, а ризик отримання поранень або загибелі для цивільних осіб суттєво зростає. У зв'язку з цим підвищується потреба в організації евакуації населення як одного з ключових обов'язків держави щодо захисту життя та безпеки цивільних осіб в умовах збройного конфлікту.

Статистичні дані

За інформацією Міністерства розвитку громад та територій (Мінрозвитку)¹, з 1 червня 2025 року з прифронтових територій було евакуйовано майже 147 тисяч осіб, серед яких понад 16,5 тисячі дітей та більше 5 тисяч осіб з обмеженою мобільністю. Найбільша кількість

¹ <https://mindev.gov.ua/news/tryvaie-evakuatsiia-naselennia-z-pryfrontovykh-naselenykh-punktiv>

евакуйованих припадає на Донецьку область — близько 92,4 тис. осіб, а також на Дніпропетровську область — понад 35 тис. осіб.

З інших регіонів евакуйовано:

- з Харківської області — понад 8,3 тис. осіб;
- з Сумської області — понад 4,4 тис. осіб.
- з Херсонської області — понад 3,7 тис. осіб.
- з Запорізької області — понад 2,8 тис. осіб.

Ситуація щодо безпеки в прифронтових та прикордонних з Російською Федерацією областях України постійно змінюється. Відповідно, необхідність проведення евакуації регулярно оцінюється та оголошується уповноваженими органами у відповідних областях, в залежності від безпекової ситуації на місці.

Окрім Донецької, Луганської та Херсонської областей, де заходи щодо обов'язкової евакуації застосовувалися раніше, **станом на кінець 2025 – початок 2026 року** обов'язкова евакуація триває з окремих населених пунктів у наступних областях:

- Чугуївський, Ізюмський та Куп'янський райони Харківської області;
- Синельниківський район Дніпропетровської області;
- Сумський, Шосткинський, Конотопський та Охтирський райони Сумської області;
- Новгород-Сіверська, Семенівська, Сновська та Городнянська громади Чернігівської області.

На таких територіях діють суб'єкти, уповноважені здійснювати евакуацію. Для отримання актуальної інформації люди можуть звертатися за телефонами цих органів, зазвичай координаційних штабів з проведення евакуаційних заходів у відповідних районах та областях, контактні дані яких розміщені на офіційних сайтах обласних та районних державних (військових) адміністрацій².

² В Україні, в умовах воєнного стану, можуть створюватися військові адміністрації. Вони фактично виконують основні функції звичайних державних адміністрацій, але діють із розширеними повноваженнями для забезпечення управління, безпеки та реагування на надзвичайні ситуації в умовах воєнного стану.

Важливо: Також діє цілодобова **гаряча лінія Мінрозвитку 15-48**, яка працює як оперативний канал допомоги для людей, що потребують евакуації.

Правове регулювання

Нормативно-правова база організації та проведення евакуації в Україні базується насамперед на [Кодексі цивільного захисту України](#) (Кодекс), прийнятому у 2012 році. Кодекс визначає загальні поняття та види евакуації, а також розмежовує повноваження органів державної влади та інших суб'єктів, залучених до цього процесу.

Відповідно до Кодексу, *евакуація — це організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей у разі загрози їх пошкодження або знищення.*

Після початку війни в Україні, а особливо після повномасштабного вторгнення у лютому 2022 року, чинна законодавча база виявилася недостатньо адаптованою до реалій воєнного стану. Положення Кодексу лише частково враховують специфіку правового режиму воєнного стану. З огляду на те, що Кодекс було ухвалено до 2014 та 2022 років відповідно, він не повною мірою відповідає сучасним безпековим і гуманітарним викликам в Україні та потребує подальшої актуалізації.

Більш адаптованим до умов воєнного стану є Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений [постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841](#) (Порядок № 841).

У період повномасштабної збройної агресії Порядок № 841 зазнав низки змін, спрямованих на уточнення процедур евакуації з територій можливих та активних бойових дій, а також на посилення орієнтації державної політики на захист прав і потреб цивільного населення.

Таким чином, саме підзаконне нормативно-правове регулювання фактично визначає практичні правила організації та проведення евакуації в умовах воєнного стану, компенсуючи обмежену адаптованість базового законодавства.

Водночас, попри майже чотири роки повномасштабної війни, в Україні досі відсутні законодавчо визначені критерії оголошення евакуації саме в умовах воєнного стану. Це зумовлює значну дискрецію органів державної влади та органів місцевого самоврядування під

час ухвалення відповідних рішень. На практиці трапляються ситуації, коли населені пункти визнаються небезпечними або відносяться до територій можливих чи активних бойових дій, однак рішення про проведення евакуації в них своєчасно не приймається.

З метою усунення окремих проблемних аспектів правового регулювання евакуації населення [постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2025 року № 1307](#) було внесено зміни до низки нормативно-правових актів, спрямовані на вдосконалення порядку евакуації з територій активних та можливих бойових дій, а також на посилення соціального захисту евакуйованих осіб. У зв'язку з цим доцільним є подальший аналіз чинного механізму евакуації з урахуванням оновленого нормативно-правового регулювання та особливостей його практичної реалізації.

Перелік ключових нормативно-правових актів у сфері евакуації

- **Кодекс цивільного захисту України (2012)** — визначає загальні засади евакуації населення, її види, рівні проведення, а також розмежує повноваження органів державної влади й інших суб'єктів, залучених до її організації та проведення.
- **Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2013 року № 841** — деталізує процедури організації та проведення евакуації, зокрема визначення безпечних районів, порядок розміщення евакуйованого населення та координацію евакуаційних заходів.
- **Постанова Кабінету Міністрів України від 27 березня 2022 року № 385** — регулює питання тимчасового переміщення (евакуації) дітей та осіб, які цілодобово перебувають у закладах, розташованих у зонах активних бойових дій або в населених пунктах, наближених до них.
- **Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2024 року № 911 «Про деякі питання проведення евакуаційних заходів та ефективного реагування на масове переміщення населення»** — спрямована на вдосконалення механізмів проведення евакуації та реагування на масове переміщення населення в умовах кризових ситуацій.

- **Методика планування заходів з евакуації, затверджена наказом Міністерства внутрішніх справ України від 10 липня 2017 року № 577** — визначає підходи до планування евакуаційних заходів на різних рівнях.
- **Постанова Кабінету Міністрів України від 7 листопада 2018 року № 934 «Про затвердження Порядку проведення обов'язкової евакуації окремих категорій населення в разі введення правового режиму воєнного стану»** — встановлює спеціальний порядок обов'язкової евакуації визначених категорій населення.
- **Постанова Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2001 року № 1432** — регулює питання евакуації населення із зон радіоактивного забруднення навколо атомних електростанцій, зон катастрофічного затоплення та землетрусів.

**Цей перелік не є вичерпним, але відображає основні нормативно-правові акти, що регулюють організацію та проведення евакуації в Україні.*

Організація та проведення евакуації: суб'єкти та механізми реагування

Суб'єкти реагування

Уряд відіграє центральну роль у координації процесу евакуації в Україні. Загальна координація здійснюється через **Мінрозвитку**.

З огляду на складність і багаторівневий характер евакуаційних заходів, їх реалізація проводиться на міжвідомчій основі за участю різних суб'єктів відповідно до їхніх повноважень:

- **Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності** — соціальний супровід та реінтеграція на місцях у громадах.
- **Місцеві державні (військові) адміністрації та органи місцевого самоврядування** — заходи евакуації на місцях: організація збірних пунктів, оповіщення, реєстрація, транспортування та розміщення людей, побутова підтримка.
- **Координаційні штаби** — можуть створюватися для забезпечення міжвідомчої координації евакуаційних заходів. Вони відповідають за організацію, планування та координацію евакуаційних заходів і можуть діяти на національному, обласному та місцевому рівнях залежно від масштабу та складності евакуації. Штаби слугують міжвідомчими пунктами для обміну інформацією, розподілу ресурсів, оперативного

прийняття рішень та моніторингу ходу евакуаційних заходів *(більше інформації дивіться у розділі «Координаційні штаби» нижче).*

- **Державна служба з надзвичайних ситуацій (ДСНС)** — безпека, оповіщення й технічна частина евакуації.
- **Національна поліція** — підтримує громадський порядок, забезпечує безпеку під час евакуаційних заходів, сприяє безпечному пересуванню населення та, за необхідності, залучає персонал для проведення обов'язкової евакуації людей, зокрема дітей.
- **Національна соціальна сервісна служба** — координація роботи мультидисциплінарних команд, які включають соціальних працівників, психологів, юристів, медиків.
- **Міжнародні та національні неурядові організації, включно з гуманітарними організаціями** *(на добровільних засадах та за згодою керівництва таких організацій)* — надають додаткову гуманітарну допомогу та підтримку, зокрема екстрену підтримку, що може включати: матеріальну допомогу, психосоціальну підтримку, логістичну допомогу, але не виключно.

Координаційні штаби – яка їхня функція?

Для міжвідомчої координації евакуаційних заходів та ефективного реагування на масове переміщення населення можуть утворюватися координаційні штаби, які забезпечують організацію, планування та координацію евакуаційних заходів.

Координаційний штаб є головним міжвідомчим органом з організації та проведення евакуації на відповідному рівні та взаємодіє з комісіями з питань евакуації, зокрема щодо визначення маршрутів, безпечних районів, контролю за наявністю транспорту, розподілу евакуйованих осіб та організації їхнього тимчасового розміщення.

Рівні та повноваження координаційних штабів:

- **На державному рівні** *(утворюється [Кабінетом Міністрів України](#))* → координує діяльність обласних та місцевих координаційних штабів.
- **На регіональному рівні** *(утворюються обласними, Київською та Севастопольською міськими державними (військовими) адміністраціями)* → координує діяльність місцевих координаційних штабів.

- На місцевому рівні (утворюються районними державними (військовими) адміністраціями) → забезпечує реалізацію заходів безпосередньо на місцях.

Наприклад, 29 липня 2022 року Кабінетом Міністрів України на національному рівні було утворено Координаційний штаб з питань евакуації та ефективного реагування на масові переміщення населення з метою забезпечення нагляду та координації евакуаційних процесів по всій території України.

До його складу входять представники ключових міністерств, залучених до процесу евакуації, начальники всіх обласних державних (військових) адміністрацій, а також за їх згодою можуть включатися представники Офісу Президента, Служби безпеки, Збройних Сил України, АТ «Укрзалізниця», АТ «Укрпошта», а також представники міжнародних гуманітарних і громадських організацій.

За аналогічною процедурою координаційні штаби можуть утворюватися на обласному та місцевому рівнях.

У 2024 році [постановою Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2024 № 911](#) було затверджено Типове положення про координаційний штаб з проведення евакуаційних заходів та ефективного реагування на масове переміщення населення.

Координаційний штаб має право:

1. Отримувати від центральних і місцевих органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;
2. Залучати до участі у своїй роботі представників вищезазначених суб'єктів (за погодженням з їх керівниками), а також незалежних експертів (за згодою);
3. Для виконання покладених на нього завдань:
 - залучати неурядові, у тому числі міжнародні, організації, а також неприбуткові організації, що залучають до своєї діяльності волонтерів для надання волонтерської допомоги;

- ініціювати утворення мобільних груп, оснащених спеціалізованими броньованими транспортними засобами, для пошуку та вивезення уразливих категорій населення (осіб з інвалідністю, людей похилого віку, дітей з їх батьками, особами, які їх замінюють, або іншими законними представниками) з осередків ураження та районів ведення бойових дій;
- здійснювати комунікацію з уразливими категоріями населення щодо їх переміщення до безпечних районів та врахування їх інтересів.

Види та рівні евакуації

Евакуація може бути обов'язковою, загальною, частковою, тимчасовою або безповоротною та проводиться на державному, регіональному, місцевому або об'єктовому рівні.

Обов'язкова евакуація

В умовах триваючої війни в Україні обов'язкова евакуація відіграє ключову роль у захисті цивільного населення. Саме її оголошують у ситуаціях, коли через бойові дії або загрозу їх початку перебування людей на певних територіях стає небезпечним.

Обов'язкова евакуація оголошується для переміщення цивільного населення з:

- територій можливих бойових дій;
- активних бойових дій;
- територій активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси³, до безпечних територій.

У разі включення території до відповідного [Переліку територій](#), місцеві державні (військові) адміністрації разом з органом місцевого самоврядування на відповідній території скликають засідання комісії з питань евакуації та/або відповідного координаційного штабу (у разі якщо такий утворено). У разі включення території до цього Переліку місцеві державні (військові) адміністрації спільно з відповідним органом місцевого самоврядування скликають засідання комісії з питань евакуації або відповідного координаційного штабу (у разі його утворення).

³ Території активних бойових дій, на яких функціонують державні електронні інформаційні ресурси, — це території, де, попри триваючі бойові дії, населення має можливість отримувати державні адміністративні послуги в електронній формі завдяки роботі таких ресурсів (наприклад, через портал «Дія»), зокрема послуги з реєстрації підприємницької діяльності, отримання витягів, довідок про несудимість, реєстрації місця проживання тощо.

Для дітей передбачені окремі умови обов'язкової евакуації (*детальніше див. розділ «Евакуація дітей» нижче*). Після нещодавніх законодавчих змін у лютому 2026 року, обов'язкова евакуація дітей стане можливою за будь-яких обставин, навіть у разі відмови батьків від евакуації.

Обов'язкова евакуація окремих категорій населення

Окрім дітей, обов'язкова евакуація також може застосовуватися частково до окремих категорій вразливих осіб, які не здатні самостійно захистити своє життя чи здоров'я, зокрема до осіб з інвалідністю, людей похилого віку та інших вразливих груп населення (так звана часткова евакуація). Водночас примусове застосування евакуації до таких осіб не допускається: у разі їхньої відмови евакуація не проводиться.

10 лютого 2026 року було прийнято [Закон № 4779-IX](#), яким, серед іншого, внесено зміни до Кодексу цивільного захисту населення України (стаття 33) щодо запровадження можливості проведення обов'язкової евакуації часткового характеру — для окремих категорій населення, які за віком чи станом здоров'я не здатні самостійно вжити заходів щодо збереження свого життя або здоров'я, зокрема дітей, осіб з інвалідністю, осіб похилого віку та інших категорій населення, — за рішенням обласних, Київської міської державних (військових) адміністрацій.

Із цієї норми випливає, що законодавець не встановлює вичерпного переліку категорій населення, які можуть підпадати під обов'язкову евакуацію часткового характеру, а визначає загальний критерій — неспроможність особи самостійно подбати про збереження свого життя або здоров'я.

У той же час, продовжує діяти Порядок виявлення осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, які проживають у зоні надзвичайної ситуації (у тому числі воєнного характеру) або можливого ураження, та організації їх супроводження, зокрема щодо забезпечення проведення заходів з евакуації, затверджений [постановою Кабінету Міністрів України № 282 від 18 квітня 2018 року](#) (Порядок № 282).

Порядок № 282 поширюється на осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю (у тому числі з порушеннями зору, слуху, опорно-рухового апарату, з інтелектуальним та психічним порушенням), а також на такі маломобільні групи населення:

- багатодітні сім'ї;

- прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу та сім'ї, в яких діти перебувають під опікою чи піклуванням;
- вагітні жінки та особи похилого віку, які не мають працездатних членів сім'ї в населеному пункті проживання (одинокі);
- сім'ї патронатних вихователів;
- сім'ї, до яких влаштовані діти тимчасово;
- інші особи, які не можуть самотійно пересуватися, якщо вони не мають працездатних членів сім'ї в населеному пункті проживання (одинокі)⁴.

Таким чином, заходи щодо виявлення та супроводу осіб з метою забезпечення проведення евакуації в межах Порядку № 282 застосовуються до чітко визначеного кола осіб, яке має ознаки вичерпного переліку. Зазначений підхід не можна вважати інклюзивним, оскільки він не охоплює всіх осіб, які за тими чи іншими об'єктивними обставинами можуть бути неспроможними самотійно вжити заходів для збереження свого життя чи здоров'я та, відповідно, потребувати евакуації і належного супроводу.

Зокрема, поза межами визначеного Порядком № 282 переліку можуть залишатися особи з тяжкими хронічними захворюваннями, психічними розладами, тимчасовими порушеннями мобільності, особи, які перебувають у складних життєвих обставинах або фактично позбавлені підтримки з боку сім'ї, але формально не підпадають під критерії Порядку № 282.

У результаті виникає нормативна неузгодженість: категорії населення, які можуть бути евакуйовані в межах обов'язкової евакуації часткового характеру згідно нового Закону № 4779-IX, ширші, ніж процедурний механізм реалізації виявлення та супроводу окремих категорій населення, встановлений Порядком № 282, що може створювати ризики нерівного доступу до захисту та допомоги для людей, які потребують цього.

⁴ Виявлення та супроводження таких осіб мають забезпечувати місцеві державні (військові) адміністрації та органи місцевого самоврядування, які утворюють відповідні групи із залученням фахівців соціального захисту, цивільного захисту, охорони здоров'я та служб у справах дітей. Робота групи здійснюється на підставі списків осіб, поданих підрозділами з питань цивільного захисту, соціального захисту населення, охорони здоров'я, службами у справах дітей місцевих державних адміністрацій, органами місцевого самоврядування, територіальними центрами соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, а також громадськими об'єднаннями осіб з інвалідністю. Виявлення осіб може здійснюватися, зокрема, шляхом відвідування місць їх постійного проживання або перебування.

Окремо слід зазначити про ширше поняття «*вразливі групи населення*», наведене у [Законі України «Про соціальні послуги»](#) (пункт 3 частини 1 статті 1), який регулює надання соціальних послуг, спрямованих на запобігання складним життєвим обставинам, їх подолання або мінімізацію негативних наслідків для осіб та сімей:

Вразливі групи населення - особи/сім'ї, які мають найвищий ризик потрапляння у складні життєві обставини через вплив несприятливих зовнішніх та/або внутрішніх чинників.

Для визначення критеріїв віднесення осіб до вразливих груп населення, зазначений Закон (пункт 15 частини 1 статті 1) також визначає поняття «*складні життєві обставини*» як *обставини, що негативно впливають на життя, стан здоров'я та розвиток особи, функціонування сім'ї, які особа/сім'я не може подолати самотійно.*

Той самий Закон (пункт 15 частини 1 статті 1) додатково визначає *чинники, які можуть зумовити складні життєві обставини*, на підставі яких місцеві органи соціального захисту населення зобов'язані оцінювати, чи належить особа до вразливої групи населення.

- похилий вік;
- часткова або повна втрата рухової активності чи пам'яті;
- невиліковні хвороби або хвороби, що потребують тривалого лікування;
- психічні та поведінкові розлади, у тому числі пов'язані з уживанням психоактивних речовин, іншими видами залежності та проявами адиктивної поведінки;
- інвалідність;
- бездомність;
- безробіття;
- малозабезпеченість;
- поведінкові розлади у дітей у зв'язку з розлученням батьків;
- ухилення батьків або осіб, які їх замінюють, від виконання обов'язків щодо виховання дитини;
- втрата соціальних зв'язків, зокрема під час перебування в місцях позбавлення волі;
- жорстоке поводження з дитиною;
- насильство за ознакою статі;
- домашнє насильство;
- потрапляння в ситуацію торгівлі людьми;

- шкода, завдана пожежею, стихійним лихом, катастрофою, військовими (бойовими) діями, терористичним актом чи збройним конфліктом, у тому числі у зв'язку з тимчасовою окупацією, сексуальним насильством, пов'язаним із конфліктом, примусовим переміщенням або депортацією, вимушеним внутрішнім переміщенням, а також позбавленням особистої свободи внаслідок війни.

Отже, поняття вразливих груп населення є значно ширшим за своєю природою, і на практиці, з огляду на невичерпність категорій населення, які можуть підпадати під обов'язкову евакуацію часткового характеру, зазначені вразливі групи населення також можуть враховуватися при прийнятті рішень щодо такої евакуації.

Водночас, згідно аналізу законодавства, проведеного Данською радою у справах біженців (DRC), залишається невизначеним, чи всі особи, які перебувають у складних життєвих обставинах, на практиці належним чином враховуються, контролюються та офіційно класифікуються місцевими органами влади як належні до вразливих груп населення і, відповідно, чи підлягатимуть вони обов'язковій евакуації часткового характеру у конкретних випадках.

Оскільки така класифікація здійснюється на місцевому рівні, підходи можуть відрізнятися між громадами. В результаті деякі особи, які відповідають критеріям вразливості, можуть залишатися не ідентифікованими або не отримувати пріоритет при евакуації, що потенційно ставить їх під ризик ненадання своєчасного захисту та підтримки.

На практиці, коли оголошуються евакуації, критерій належності до вразливих груп населення не завжди застосовується, а евакуації часто проводяться без послідовної оцінки рівня вразливості.

Важливо: В контексті запровадження можливості обов'язкової евакуації дітей та інших вразливих груп населення з територій активних бойових дій залишаються питання щодо практичної реалізації таких заходів. Тому очікується, що це буде врегульовано підзаконними нормативними актами Уряду, як визначено Законом № 4779-IX.

Хто приймає рішення про проведення евакуації?

Рівень	Суб'єкти, відповідальні за прийняття рішень
Державний	Кабінет Міністрів України
Регіональний	Обласні державні/військові адміністрації, Київська та Севастопольська міські державні/військові адміністрації
Місцевий	Районні державні/військові адміністрації, відповідні органи місцевого самоврядування
Об'єктовий	Керівники суб'єктів господарювання (юридичної особи)

Органи з евакуації, їхні функції та завдання

Назва органу	Функції та завдання
Комісії з питань евакуації	Відповідають за планування евакуації на відповідному рівні, підготовку населення до здійснення заходів з евакуації, підготовку органів з евакуації до виконання завдань, здійснення контролю за підготовкою проведення евакуації, приймання і розміщення евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей.
Збірні пункти евакуації	Призначені для збору і реєстрації евакуйованого населення та організації його вивезення (виведення) у безпечні райони і розміщуються поблизу залізничних станцій, морських і річкових портів, пристаней, маршрутів евакуації, а також на наявних міських площах, у відкритих безпечних місцях або безпечних приміщеннях.

	<p>У невідкладних випадках функції збірних пунктів евакуації за рішенням керівника комісії з питань евакуації покладаються на оперативні групи.</p>
Проміжні пункти евакуації	<p>Розміщуються на зовнішній межі зони надзвичайної ситуації, пов'язаної з радіоактивним (хімічним) забрудненням, для пересадки населення з транспорту, що працював у зоні надзвичайної ситуації, на дезактивовані транспортні засоби, які здійснюють перевезення на незабруднені (незаражені) території.</p>
Приймальні пункти евакуації	<p>Розгортаються для приймання, ведення обліку евакуйованого населення, матеріальних і культурних цінностей та відправлення їх до місць постійного (тимчасового) розміщення (збереження) у безпечних районах.</p>
Транзитні центри	<p>Призначені для короткострокового перебування евакуйованих осіб під час їх переміщення до місць тимчасового або постійного проживання, де забезпечується, зокрема, реєстрація, перебування, харчування, медичне обслуговування, психологічна підтримка, правнича та юридична допомога, визначається потреба в базових соціальних послугах і здійснюється організація подальшого транспортування, та розміщується в спеціально облаштованому об'єкті, пристосованому для потреб маломобільних груп населення.</p>

Мультидисциплінарна команда при транзитному центрі	Функціонально виокремлена група фахівців, об'єднаних спільною метою та завданнями щодо організації евакуації населення та подальшого розміщення евакуйованих осіб, які перебувають у транзитному центрі.
---	--

Збірні пункти евакуації, проміжні пункти евакуації, транзитні центри та приймальні пункти евакуації **підтримують взаємодію** з районними, міськими, районними у містах, селищними, сільськими комісіями з питань евакуації, комісіями з питань евакуації, утвореними на об'єктах господарювання, пунктами посадки на транспортні засоби, вихідними пунктами руху пішки, медичними і транспортними службами. Контроль за роботою органів з евакуації здійснюється органом, який приймає рішення про проведення евакуації.

Важливо: Час на розгортання і підготовку до роботи органів з евакуації усіх рівнів **не повинен перевищувати чотирьох годин** з моменту отримання рішення про проведення евакуації.

Як здійснюється підготовка до евакуації?

Підготовка до евакуації здійснюється завчасно, незалежно від факту прийняття рішення про її проведення. На цьому етапі:

- утворюються органи з питань евакуації;
- розробляються та оновлюються плани евакуації;
- визначаються маршрути руху і місця посадки на транспортні засоби, перевіряється готовність транспорту;
- організовується облік населення, яке підлягає евакуації, а також здійснюються інші організаційні заходи.

Проведення евакуації

Безпосереднє проведення евакуації розпочинається після прийняття відповідного рішення уповноваженим органом. Після цього створюються або приводяться в готовність органи з евакуації на державному, регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні суб'єктів господарювання. Далі реалізуються заплановані заходи у встановленій послідовності.

Етапи евакуації

Етап 1. Планування та організація евакуації

Планування та організацію евакуації забезпечують комісії з питань евакуації, які відповідно до законодавства здійснюють підготовку та координацію евакуаційних заходів. До основних повноважень таких комісій належать:

1. Планування евакуаційних заходів

Розробка та оновлення планів евакуації населення, працівників, матеріальних і культурних цінностей з територій можливих та активних бойових дій. За потреби плани евакуації розробляються з дотриманням вимог законодавства щодо захисту інформації з обмеженим доступом. Питання евакуації осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення передбачаються окремим розділом плану.

Для організації евакуації формуються списки осіб, які підлягають евакуації, для використання на відповідних етапах її проведення. Такі списки формуються місцевими органами влади відповідних територій, де планується евакуація - місцевими державними/військовими адміністраціями, органами місцевого самоврядування.

2. Підготовка та інформування населення

Організація оповіщення та надання населенню інформації про порядок дій на всіх етапах евакуації, а також про поточну безпекову ситуацію, у доступний спосіб, зокрема через: автомобілі з гучномовним пристроєм, сирени та системи централізованого оповіщення, радіо,

СМС-повідомлення, месенджери, соціальні мережі, офіційні сайти органів влади, через релігійні та громадські організації, а також шляхом індивідуального інформування маломобільних осіб соціальними працівниками або відповідальними представниками громади. До заходів з інформування можуть залучатися підрозділи ДСНС, Національної поліції, а також представники громадських і волонтерських організацій.

3. Координація та взаємодія

Координація дій органів з евакуації та взаємодія з військовим командуванням, ДСНС, Національною поліцією та іншими залученими суб'єктами з метою забезпечення безпеки маршрутів евакуації, організації супроводу транспортних колон, підтримання громадського порядку в збірних пунктах евакуації, транзитних центрах та під час проведення інших евакуаційних заходів.

У жовтні 2025 року [постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2025 року № 1307](#) в Україні запроваджено **Державну інформаційну систему координації евакуації та надання допомоги особам з тимчасово окупованих територій і прифронтових територій** (Державна інформаційна система координації евакуації)⁵. Метою створення такої системи є розподіл обов'язків між відповідальними за евакуацію суб'єктами та створення можливостей для аналізу потреб евакуйованих людей. Це, в свою чергу, має допомогти наблизити та покращити послуги, які люди отримують в транзитних центрах і місцях тимчасового проживання.

4. Контроль готовності до проведення евакуації

Перевірка готовності органів з евакуації, транспортних засобів, збірних пунктів та інших елементів системи до проведення евакуаційних заходів.

5. Організація приймання та розміщення евакуйованих осіб

Організація приймання та розміщення евакуйованих осіб, а також матеріальних і культурних цінностей у безпечних районах відповідно до затверджених планів приймання та розміщення населення.

⁵ <https://mindev.gov.ua/news/v-ukraini-zaprovadzhuiut-derzhavnu-informatsiinu-systemu-koordinatsii-evakuatsii>

Етап 2. Збір населення

Особи, які підлягають евакуації, прибувають до збірних пунктів евакуації, призначених для їх збору, реєстрації та організації подальшого переміщення до безпечних районів. Збірні пункти розміщуються, як правило, поблизу маршрутів евакуації, транспортних вузлів або в інших безпечних місцях.

Збірні пункти евакуації здійснюють обмін інформацією з транзитними центрами з використанням раніше згаданої Державної інформаційної системи координації евакуації. На підставі даних цієї системи, з урахуванням безпеки маршруту, територіальної наближеності та наявності вільних місць, евакуйовані особи направляються до відповідних транзитних центрів. У разі неможливості їх розміщення особи перенаправляються до найближчого доступного транзитного центру.

Етап 3. Транспортування населення до транзитних центрів

Транзитний центр є окремим елементом системи евакуації та призначений для короткострокового перебування евакуйованих осіб під час їх переміщення до місць тимчасового або постійного проживання.

Транзитні центри розміщуються у спеціально облаштованих приміщеннях, у тому числі з урахуванням потреб осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення.

За інформацією Мінрозвитку⁶, станом на 2 січня 2026 року функціонує 17 транзитних центрів для прийому евакуйованих громадян.

Найбільше людей приймають транзитні центри, що знаходяться у Павлограді та Волоському Дніпропетровської області, а також у місті Лозова Харківської області.

Мультидисциплінарними командами в транзитних центрах надається базовий комплекс підтримки, який може включати:

- тимчасове місце для відпочинку;
- харчування, засоби гігієни;
- медичну та психологічну допомогу;

⁶ <https://mindev.gov.ua/news/iz-prykordonnykh-naselenykh-punktiv-dnipropetrovskoi-ta-zaporizkoi-oblastei-evakuiuiut-bilshe-3-tysiach-ditei-z-rodynamy>

- а також правничу підтримку і консультації щодо доступу до державної та міжнародної фінансової допомоги⁷.

На підставі оцінки індивідуальних потреб організовується подальше транспортування до місць розміщення. Строк перебування у транзитному центрі не перевищує **трьох діб** з моменту реєстрації, а у разі необхідності оформлення документів — **семи діб**.

У процесі переміщення евакуйовані особи також можуть направлятися до **проміжних пунктів евакуації**, які забезпечують тимчасове розміщення, перепочинок, надання медичної та гуманітарної допомоги, а також подальше перенаправлення до безпечних територій.

Етап 4. Приймання та остаточне розміщення

У безпечних регіонах функціонують **приймальні пункти евакуації**, в яких здійснюється остаточна реєстрація евакуйованих осіб, їх розміщення у місцях тимчасового або тривалого проживання, а також організація надання соціальної, медичної та іншої державної підтримки.

Для визначення доступних місць тимчасового проживання використовується Державна інформаційна система координації евакуації та надання допомоги особам з тимчасово окупованих територій, територій активних та можливих бойових дій, адміністратором якої є Мінсоцполітики.

Вибуття евакуйованих осіб з транзитних центрів до місць тимчасового проживання, закладів охорони здоров'я та закладів соціального захисту здійснюється організовано в один із таких способів:

- забезпечення безоплатного проїзду залізничним транспортом;
- організація спеціальних перевезень автобусами або іншими видами транспорту за рахунок джерел, не заборонених законом;
- в інший спосіб, не заборонений законодавством, зокрема самостійно або за допомогою третіх осіб, з обов'язковим інформуванням адміністрації транзитного центру про завершення перебування в ньому.

⁷ <https://responsiblecitizens.org/dopomoha-evakuovanyim-lozova/>

За інформацією Мінрозвитку, загальна кількість ліжко-місць у місцях тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб становить понад 80,5 тисячі, з яких понад 7,3 тисячі залишаються вільними для поселення. Додатково обласними військовими адміністраціями розгортаються резервні місця для евакуйованого населення. Станом на 1 грудня 2025 року додатково розгорнуто понад 15,4 тисячі ліжко-місць, у тому числі близько 169 — для маломобільних осіб⁸.

Особливості евакуації дітей

Обов'язкова евакуація дітей

5 листопада 2025 року Кабінет Міністрів України вніс зміни до Постанови № 841 з метою забезпечення обов'язкової евакуації дітей з територій активних бойових дій. Основні положення передбачала:

- Рішення про обов'язкову евакуацію дітей ухвалюються обласними військовими адміністраціями та Київською міською військовою адміністрацією за письмовою пропозицією військового командування та за погодженням Координаційним штабом, утвореним Кабінетом Міністрів України.
- Обов'язкова евакуація дітей **мала здійснюватися тільки разом із батьками або іншими законними представниками**. Водночас ця вимога суттєво ускладнювала процес евакуації. У випадках, коли батьки чи законні представники відмовлялися залишати небезпечні території, реалізація рішень про обов'язкову евакуацію фактично ставала неможливою. За відсутності згоди законних представників держава була обмежена у можливості оперативно евакуювати дітей до безпечних територій.
- Єдиним правовим механізмом, доступним у таких ситуаціях, залишалася **загальна процедура негайного відібрання дитини у разі безпосередньої загрози її життю або здоров'ю, передбачена частиною другою статті 170 Сімейного кодексу України**. За своєю природою ця процедура є тривалою, передбачає декілька процесуальних етапів за участю прокурора та суду і не адаптована до умов швидкого проведення евакуації.

⁸ <https://mindev.gov.ua/news/iz-prykordonnykh-naselenykh-punktiv-dnipropetrovskoi-ta-zaporizkoi-oblastei-evakuuiut-bilshe-3-tysiach-ditei-z-rodynamy>

З метою врегулювання цього питання 10 лютого 2026 року Парламент ухвалив [Закон № 4779-](#)

[IX](#), яким передбачено, що:

Період	Ключові положення
До прийняття Закону № 4779- IX	Раніше евакуація дітей з територій як можливих, так і активних бойових дій, була можливою лише за умови супроводу батьків або інших законних представників.
Після прийняття Закону № 4779- IX	<ol style="list-style-type: none">1. Обов'язкова евакуація дітей у безпечні райони здійснюється у супроводі батьків (одного з батьків), іншого члена сім'ї, родича (баби, діда, повнолітніх братів чи сестер, вітчима, мачухи), інших законних представників дитини або, за їхньою згодою, без супроводу чи з іншими особами.2. У разі якщо батьки, інші члени сім'ї, родичі (баба, дід, повнолітні брати чи сестри, вітчим, мачуха) або інші законні представники дитини відмовляються супроводжувати дитину під час обов'язкової евакуації, і ця відмова зафіксована поліцейським за допомогою відеозапису, евакуація дітей у безпечні райони здійснюється примусово без супроводу таких осіб.3. Діти, які проживають у зонах можливих бойових дій – можуть бути евакуйовані без супроводу батьків або законних представників шляхом обов'язкової евакуації, здійснюваної органами опіки та піклування за підтримки Національної поліції, навіть у випадках відмови батьків або законних представників.4. Діти, які проживають у зонах активних бойових дій – можуть бути евакуйовані без супроводу батьків або законних представників; обов'язкова евакуація здійснюється примусово Національною поліцією.5. Після евакуації діти передаються органам опіки та піклування. <p>Після обов'язкової евакуації:</p>

- 6.** У разі якщо батьки, інші члени сім'ї, родичі (баба, дід, повнолітні брати чи сестри, вітчим, мачуха) або інші законні представники дитини **відмовляються супроводжувати дитину під час обов'язкової евакуації дітей із населених пунктів, розташованих у зонах активних бойових дій, дитина може бути відібрана у батьків без позбавлення їх батьківських прав.**

- 7.** Протягом шести місяців з дня відібрання дитини батьки або інші законні представники **мають право звернутися до органу опіки та піклування з клопотанням про повернення дитини та надати документи, що підтверджують їхнє місце проживання на території адміністративно-територіальної одиниці або громади, яка не належить до територій активних бойових дій та/або окупованих Російською Федерацією, і включена до Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або які тимчасово окуповані Російською Федерацією, затвердженого в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, а також інші документи, визначені Порядком провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженим Кабінетом Міністрів.**

- 8.** Якщо батьки або інші законні представники дитини не скористалися правом на повернення дитини, **орган опіки та піклування звертається до суду з позовом про позбавлення їх батьківських прав.**

Як зазначає законодавець, ці правові зміни спрямовані на забезпечення безумовної обов'язкової евакуації дітей за будь-яких обставин, ставлячи життя дитини в пріоритет.

У разі якщо батьки ігнорують заходи з евакуації, і така бездіяльність безпосередньо створює загрозу життю або здоров'ю дитини, це може тягнути за собою **кримінальну відповідальність за статтею 166 Кримінального кодексу України** (*злісне невиконання батьками, опікунами або піклувальниками встановлених законом обов'язків щодо догляду за дитиною або особою, яка перебуває під опікою чи піклуванням, що спричинило тяжкі наслідки*).

Важливо: В контексті запровадження можливості обов'язкової евакуації дітей та інших вразливих груп населення з територій активних бойових дій залишаються питання щодо практичної реалізації таких заходів. Тому очікується, що це буде врегульовано підзаконними нормативними актами Уряду, як визначено Законом № 4779-IX.

Евакуація дітей та осіб, які мешкають у закладах різних типів, форм власності та підпорядкування під час воєнного стану

Питання евакуації дітей та інших осіб, які проживають або цілодобово перебувають у закладах різних типів, форм власності та підпорядкування, врегульовано [Порядком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 546 від 1 червня 2023 року](#) (Порядок № 546).

Порядок поширюється на заклади охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та соціальних послуг, у яких передбачено проживання або цілодобове перебування дітей та осіб, у тому числі спеціалізовані дитячі заклади, інтернати, пансіонати, геріатричні та психоневрологічні установи, а також інші заклади, визначені у Порядку № 546.

Так, під час воєнного стану обов'язковій евакуації підлягають діти та інші особи, які цілодобово перебувають у закладах, розташованих:

- на відстані менш як 2 км від об'єктів, що мають важливе значення для національної економіки та оборони держави;
- менш як 100 км від адміністративної межі з тимчасово окупованими територіями або лінії бойового зіткнення;
- менш як 50 км від державного кордону України з Російською Федерацією або Республікою Білорусь.

До осіб, які можуть бути тимчасово переміщені відповідно до Порядку № 546, належать, зокрема:

- діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування;
- діти, які проживають або зараховані до закладів незалежно від статусу;
- особи похилого віку та особи з інвалідністю, які отримують стаціонарні соціальні або паліативні послуги;
- повнолітні особи та сім'ї з дітьми, які перебувають у складних життєвих обставинах, які тимчасово проживали в закладах, що надають соціальні послуги.

Важливо: На період воєнного стану такі заклади можуть продовжувати діяльність без цілодобового перебування осіб, за умов наявності придатних захисних споруд цивільного захисту або споруд подвійного призначення, забезпечуючи надання освітніх, соціальних, медичних та реабілітаційних послуг.

Відмова від евакуації

Повнолітня фізичної особа має право відмовитися від обов'язкової евакуації. Така відмова оформлюється у письмовій формі.

Підписуючи відмову, особа підтверджує своє усвідомлене рішення залишитися за місцем проживання та визнає, що відмова від евакуації може створювати реальну загрозу життю і здоров'ю, у тому числі життю і здоров'ю дітей або інших осіб, які перебувають на її утриманні, під опікою чи піклуванням, у прийомній сім'ї, сім'ї патронатного вихователя або дитячому будинку сімейного типу.

Водночас право на відмову від обов'язкової евакуації має чіткі обмеження, встановлені з метою захисту прав та найкращих інтересів дитини. Зокрема, відмова батьків, осіб, які їх замінюють, або інших законних представників від обов'язкової евакуації дітей у примусовий спосіб не допускається, якщо евакуація проводиться з територій можливих або активних бойових дій.

Особи, які відмовляються від евакуації неповнолітніх дітей, попереджаються про можливу кримінальну відповідальність, передбачену статтею 166 Кримінального кодексу України (злісне невиконання обов'язків по догляду за дитиною або за особою, щодо якої встановлено опіку чи піклування). Відмова батьків, осіб, які їх замінюють, або інших законних представників від обов'язкової евакуації в примусовий спосіб дітей з окремого населеного пункту в місцевості, де ведуться бойові дії, не допускається.

При цьому оформлення відмови не позбавляє особу права на евакуацію в подальшому у разі зміни обставин або прийняття відповідного рішення.

Облік та зберігання оформлених відмов від обов'язкової евакуації здійснюється місцевими державними адміністраціями або органами місцевого самоврядування, які організують проведення евакуаційних заходів.

Участь гуманітарних організацій у проведенні евакуації

Правовий статус та роль гуманітарних організацій

Порядок № 841 передбачає можливість залучення гуманітарних та волонтерських організацій до здійснення евакуаційних заходів. Таке залучення здійснюється на добровільній основі (за згодою) та не замінює відповідальності державних органів за організацію і координацію евакуації.

До участі в евакуаційних заходах можуть залучатися, зокрема, міжнародні гуманітарні організації, неурядові організації (у тому числі іноземні, акредитовані в Україні), представництва міжнародних міжурядових організацій, а також неприбуткові організації та волонтери, які здійснюють діяльність відповідно до Закону України «Про волонтерську діяльність».

Організацію взаємодії з такими організаціями під час проведення евакуації в межах своєї компетенції забезпечують місцеві державні (військові) адміністрації та органи місцевого самоврядування (військові адміністрації населених пунктів — у разі їх утворення).

На практиці гуманітарні організації є одним із ключових учасників процесу евакуації, забезпечуючи підтримку та виконання окремих евакуаційних заходів на всіх його етапах — від підготовки та інформування населення до транспортування і первинної допомоги після переміщення.

Важливо: залучення гуманітарних організацій не може бути обов'язковим і здійснюється виключно за згодою керівництва відповідної організації. У разі залучення гуманітарної організації до проведення евакуаційних заходів вона зобов'язана дотримуватися законодавства України, що регулює порядок здійснення евакуації.

Підхід до добровільності та захисту населення

Рекомендації Кластера Захисту щодо евакуації⁹ фокусуються на добровільності, захисті дітей, найкращих інтересах вразливих груп та забезпеченні безперешкодного доступу до допомоги, підкреслюючи відповідальність гуманітарних організацій надавати підтримку як під час, так і після переміщення, без примусу до евакуації, навіть на вимогу влади.

Як випливає з Рекомендацій Кластера захисту, ключовим базовим принципом гуманітарної евакуації є добровільний характер переміщення, що передбачає надання цивільними особами інформованої та усвідомленої згоди на евакуацію.

Обмеження участі гуманітарних організацій

Гуманітарні організації не приймають рішень щодо оголошення евакуації та не беруть участі у примусовому переміщенні цивільного населення, оскільки такі рішення належать виключно до повноважень держави. У випадках, коли держава здійснює обов'язкову або примусову евакуацію відповідно до національного законодавства та міжнародних зобов'язань, гуманітарні організації можуть надавати допомогу після завершення переміщення або сприяти евакуації лише за умови підтвердження добровільної згоди осіб, яких переміщують.

Особливості евакуації дітей та інших вразливих груп населення

Особлива увага приділяється ситуаціям, що стосуються дітей. Гуманітарні організації не повинні переконувати або спонукати батьків чи законних представників до евакуації дітей всупереч їхній волі та не можуть сприяти транспортуванню дітей і сімей за відсутності добровільної згоди.

⁹ https://globalprotectioncluster.org/sites/default/files/2024-07/guidance_on_humanitarian_evacuation_-_ukr-july_2024.pdf

У разі відмови від евакуації рішення щодо подальших дій, зокрема у контексті примусової евакуації або розлучення дітей з законними представниками, мають залишатися у сфері відповідальності уповноважених державних органів.

Висновки

Станом на сьогодні, правова та нормативна база у сфері евакуації залишається частково фрагментованою і не завжди забезпечує передбачуваність прийняття рішень, особливо в умовах триваючого конфлікту в Україні. Цивільний кодекс України щодо захисту населення потребує подальшого перегляду, оскільки він не повністю враховує виклики, що виникають у воєнний час.

Перегляд процедур евакуації та подальший розвиток систем транзитних центрів є важливими кроками для підвищення гуманітарної ефективності евакуації та забезпечення адекватної підтримки евакуйованих осіб.

В цілому, система евакуації потребує комплексної реформи для забезпечення швидкого реагування, захисту вразливих груп і належної державної підтримки після переміщення. У контексті триваючих бойових дій укріплення рамок евакуації має залишатися пріоритетом державної політики задля забезпечення як негайного захисту, так і довгострокової стійкості постраждалих громад.

Водночас держава розпочала заходи щодо адаптації законодавства про евакуацію до реалій воєнного стану, зокрема через останні зміни, що стосуються обов'язкової евакуації дітей. У контексті обов'язкової евакуації дітей очікується, що Урядом у найближчі місяці буде вжито необхідних заходів для визначення практичних аспектів здійснення такої обов'язкової евакуації через підзаконні нормативні акти.

Подальші кроки, спрямовані на підвищення правової визначеності, координації інституцій та удосконалення механізмів реалізації, будуть критично важливими для ефективності реформ у сфері евакуації.

Цей правовий бюлетень розроблений за проектом, що фінансується в рамках цивільного захисту та гуманітарної допомоги Європейського Союзу. Деякі терміни, що використовуються у цьому документі, взяті із законопроектів або чинного законодавства. Відповідальність за зміст бюлетеня несуть виключно автори. Погляди, висловлені в цьому документі, жодним чином не повинні сприйматися як відображення офіційної позиції Європейського Союзу чи Данської ради у справах біженців (DRC). Ні Європейська комісія, ні DRC не несуть відповідальності за будь-яке використання інформації, що міститься в ньому.